

Manus 5: Skydd mot diskriminering

Innebörden i religions- och övertygelsefrihet: Skydd från diskriminering

Den fjärde dimensionen av religions- och övertygelsefrihet är skydd mot diskriminering.

En av huvudreglerna i internationell lagstiftning om mänskliga rättigheter är att stater inte får diskriminera någon människa av någon anledning, inte heller på grund av en persons religion eller övertygelse. Artikel 2 i FNs konvention om medborgerliga och politiska rättigheter och FNs allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna beskriver denna rättighet.

FNs konvention om medborgerliga och politiska rättigheter Artikel 2, paragraf 1

Varje konventionsstat åtar sig att respektera och tillförsäkra var och en, som befinner sig inom dess territorium och är underkastade dess jurisdiktion, rättigheterna i denna konvention utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationell eller social härkomst, egendom, börd eller ställning i övrigt.

Diskriminering på grund av religion eller övertygelse är alltså förbjuden. Förbudet mot diskriminering speglar förbudet mot tvång. Staten är inte bara skyldig att avhålla sig från att diskriminera, den ska också handla så att diskriminering effektivt förebyggs och förhindras i samhället.

Ändå är diskriminering utbredd och påverkar människor från alla religioner och övertygelser.

Forskare har funnit att judar i Sverige har 26 procent lägre chans att bli erbjudna ett jobb och muslimer 30 procent lägre chans. Frågan om och när det är diskriminerande för arbetsgivare att förbjuda personal att bära religiösa symboler som ett kors eller en hijab på arbetsplatsen är också viktig och har flera gånger tagits till europeiska domstolar.

Hinduer i vissa delar av Indonesien måste resa långt för att registrera äktenskap och barnafödslar, eftersom lokala tjänstemän vägrar registrera dem. Och kristna har problem att få tillstånd att bygga eller restaurera kyrkor. De nationella domstolarna har upprepade gånger dömt till de kristnas fördel, men lokala tjänstemän ignorerar domarna, ibland för att de är rädda för extremistiska grupper.

I Indien finns det miljoner muslimer och kristna. Ändå är de relativt små religiösa minoriteter, och hinduismen är den största religionen. Många indiska kristna och muslimer är också daliter, de grupper som har lägst status i kastsystemet. Tidigare har Daliter kallats oberörbara, en traditionell, förolämpande beteckning. Kastsystemet fortsätter att spela en stor roll i den sociala dynamiken, oavsett vilken religion en person tillhör. Daliter är ofta de fattigaste av de fattiga och drabbas av social diskriminering och stigma.

När Indien blev självständigt försökte regeringen motarbeta diskriminering genom att införa ett system för positiv särbehandling. Systemet reserverar en viss andel statliga jobb och utbildningsplatser vid statliga högskolor för daliter och ger dem vissa förmåner vad gäller välfärdsbidrag. Så långt är allt gott och väl, kan man tänka.

Men när lagen om positiv särbehandling skrevs 1950 bestämde regeringen att endast daliter som var hinduer skulle ha rätt till denna särbehandling. Logiken bakom detta var att eftersom icke-hinduiska religioner inte har kastsystem, kunde icke-hinduer inte vara daliter. Ändå beslutade den indiska regeringen 1956 och 1990 att ta med sikher och buddhistiska daliter bland dem som kan åtnjuta positiv särbehandling, trots att dessa religioner inte erkänner kastsystemet. Kristna och muslimska daliter får ännu inte tillgång till dessa förmåner.

Kastsystemet fortsätter att spela en viktig roll för alla i det indiska samhället oavsett religion. Kristna och muslimska daliter utsätts inte bara för diskriminering i samhället på grund av sin kast och för att de tillhör en minoritetsreligion, de diskrimineras också av staten på grund av sin religion genom att de utesluts från den positiva särbehandling som ska motverka diskriminering på grund av kasttillhörighet. Detta påverkar den ekonomiska och sociala utvecklingen för kristna och muslimska daliter. Det gör också att många daliter som konverterar från hinduism till kristendom eller islam fortsätter att vara registrerade som hinduer och avstår från att utöva sin religion offentligt.

Det här exemplet illustrerar hur statens och samhällets diskriminering ofta förstärker varandra. I detta fall diskrimineras människor både på grund av social och ekonomisk klass och på grund av religion. Vi kan också se hur regeringens politik, även med de bästa intentioner, kan bli till nackdel för religiösa minoriteter om samhällets sociala struktur inte beaktas tillräckligt när den utformas.

Sammanfattningsvis: Det är förbjudet för stater att diskriminera människor på grund av deras religion eller övertygelse. Staterna är också förpliktade att skydda människor genom att agera så att diskriminering effektivt förebyggs och förhindras i samhället.

I utbildningsmaterialet på hemsidan finns mer information om skydd mot diskriminering, inklusive texter från grunddokumenten om de mänskliga rättigheterna med hänvisningar till ämnet.